

Het einde van de scheiding der machten

Een tijdje geleden organiseerde het BRTN-programma „De zevende dag” een discussie over de zin of onzin van de verkoop van huisdieren op openbare markten. De aanwezige minister verdedigde zich tegen de aantijgingen van een gedupeerde hondenverkoper op een toch wel zeer merkwaardige manier. In een tijdspanne van nog geen 2 minuten beweert hij eerst dat hij aan het verbod om honden te verkopen op de Antwerpse vogelenmarkt niets kan veranderen, omdat hij enkel maar kan uitvoeren wat de wet en de wetgever hem voorschrijven, en beweert hij vervolgens dat hij geen plannen heeft om het verbod uit te breiden tot de verkoop van vogels en andere kleine dieren.

Doorheen alle listigheid van die uitspraak merken we toch een zekere openhartigheid. Een openhartigheid namelijk over een fenomeen dat het niveau van de discussie over de zin en onzin van de hondenverkoop overstijgt. De uitspraak is symptomatisch voor de steeds verder gaande inbreuken op het principe van de scheiding der machten, en voor de zorgeloosheid waarmee de verantwoordelijken in ons land die inbreuken plegen.

De meeste wetten komen er, niet op initiatief van de wetgevende macht (het parlement) zoals het zou moeten, maar op initiatief van de uitvoerende macht (de regering) waardoor

in feite de scheiding tussen die twee machten teniet wordt gedaan en één macht domineert over de andere. De uitvoerende macht neemt de rol over van de wetgevende. Het indienen van wat we in België een wetsontwerp noemen (een wetsvoorstel wordt ingediend door het parlement, een wetsontwerp door de regering) is een negatie van het principe van de scheiding der machten. Het inpalen van de wetgevende macht door de uitvoerende wordt in België bevestigd door het woordgebruik: het woord „wetsontwerp” gaat verder dan het woord „wetsvoorstel”. Het feit dat de wetgevende macht vooral berust bij de regering en niet bij het parlement komt daarin tot uiting.

Het vervagen van de scheiding tussen uitvoerende en wetgevende macht is geen typisch Belgisch verschijnsel. Wel is het zo dat dit verschijnsel in België niet als een afwijking of een aberratie kan worden beschouwd. Het is immers uitdrukkelijk vastgelegd in de grondwet zelf! Enerzijds zegt die grondwet: „De uitvoerende macht, zoals zij door de Grondwet is geregeld, berust bij de Koning”. Omdat de koning wordt gelijkgesteld met de regering, berust de uitvoerende macht bij de regering: „Geen akte van de Koning kan gevolgd hebben, wanneer zij niet mede-ondertekend is door een minister, die daardoor alleen reeds, ervoor verantwoordelijk wordt. Anderzijds zegt

diezelfde grondwet: „De wetgevende macht wordt gezamenlijk uitgeoefend door de Koning, de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat.” Het recht van initiatief behoort aan elk van de 3 takken der wetgevende macht.

Men zou kunnen zeggen dat uiteindelijk het parlement de beslissingsmacht behoudt, en dat de regering enkel maar wetten voorstelt of ontwerpt. Tegenwoordig is het echter zo dat elke regering kan genieten van de onvoorwaardelijke steun van de parlementaire meerderheid. De regering neemt het wetgevend initiatief, hetgeen haar recht is volgens de grondwet, en doet vervolgens het parlement beslissen over dat initiatief. Het parlement (of in ieder geval de parlementaire meerderheid) volgt slaafs de voorstellen van de regering.

Nochtans zou het parlement in staat moeten zijn om bepaalde acties van de regering te corrigeren, zou het zelfs in staat moeten zijn een regering tot ontslag te dwingen. De huidige status van het democratische parlement laat zoiets echter niet toe. In de meeste democratieën „vertegenwoordigen de parlementairen veeleer de politieke organisaties [de partijen] dan het volk” (M. Devlieghere).

Partijen hebben kollektieve doelstellingen (de zogenaamde partijlijn) die nauwgezet moeten worden gerespek-

teerd en die worden vastgelegd door de partijvoorzitters of de partijbureaus. Het kollektieve doel van de parlementaire meerderheid (dat wil zeggen van de partijen waaruit de regering is samengesteld) is niet het controleren of het bekritiseren van de regering (het begrenzen van de macht door de macht), en is zeker niet het ontslag van de regering. Het doel is regeren, tezamen en in solidariteit met de regering. De regering of een wetsontwerp afkomstig van de regering wordt dan ook zelden weggestemd. De regering heeft immers de steun van de parlementaire meerderheid.

Die meerderheid is bijna altijd dezelfde, namelijk de vertegenwoordigers van de partijen die „regeren”. Slechts bij hoge uitzondering wijzigt die meerderheid en wordt de coalitie tijdelijk opgebroken door een andere entente van partijen, zogenaamde wisselmeerderheden, maar nog altijd volgens de partijlijn. Slechts heel af en toe ontstaat er een meerderheid los van de partijlijn(en) wanneer afvallige individuen hun geweten laten spreken in plaats van hun voorzitter, en bereid zijn steun te geven aan een voorstel van een andere partij of van een andere afvallige.

In de meeste gevallen echter is de stemming meerderheid tegen oppositie en dat betekent per definitie regeringspartijen tegen oppositiepartijen.

Op die manier kan geen enkel parlement een regering ontslaan. Een regering heeft altijd de meerderheid. Een „motie van wantrouwen”, steeds ingediend door de oppositiepartij(en) wederom volgens de partijlijn, maakt geen enkele kans, wordt weggestemd door de regerende meerderheid. Nochtans zou het parlement in staat moeten zijn om door middel van een stemming over een motie van wantrouwen een regering tot aftreden te dwingen.

Een parlement dat niet meer is dan een „rubber stamp”, dat de uitvoerende macht (die nu ook de wetgevende macht is geworden) niet meer controleert of begrenst, versterkt natuurlijk de macht van de staat. Een dergelijk parlement is ook een symptoom van de overall groeiende eenheid ten nadele van de veelheid, van de blokvorming en de kuddegeest ten nadele van de individualiteit en het eigen geweten.

Carl Schmitt heeft ons gewaarschuwd: enkel door een scheiding tussen de personen die de wetten maken en de personen die ze uitvoeren kan de heerschappij van de mens over de mens worden vermeden en kan de rechtsstaat, de heerschappij van de wet, worden gegarandeerd.

F. SPAGNOLI

(De auteur is kaderlid bij de Nationale Bank.)